

Örmény magyarok

Azt sohasem lehet tudni biztosan, hogy a hely választja-e a kiállítást, vagy a kiállítás a helyet.

Az örményt egyszerre gondolom a legbőkezűbb, ugyanakkor a legönzőbb népnek, amely egyszerre tekint magára, mint kiválasztottra, ugyanakkor bölcs alázattal szolgálja a többi népet, bárhová is vetődjék a világban. Megjegyzem, fenti kitételemért nem vállalom felelősséget, egyébként is a nemzetkarakterisztika jobban hasonlít a költészetre, mint az összevont szemöldökű tudományra.

Ezzel együtt azt gondolom, hogy a Térháló című kiállítás két művésze igenis lelki rokonságban áll az örményekkel. És ez jó. Dubi Árpád és Patkós László immár tíz éve tanít a végeken. A végek kifejezés persze túlzó, de annál szemléletesebb. Tanítani pedig alázat, szolgaság, az autonómia felszámolásának társadalmilag elvárt formája. Ám embereink a nagy adakozás közepette sem mondtak le az alkotásról, amihez viszont, mint tudjuk, jó adag önzés kell. Az örmény, bocsánat, a művész már csak ilyen.

A homo artisticus újra és újra, időről időre az önmegvalósítás felé vezető útra lép, annak ellenére, hogy nincs garancia arra, hogy oda is ér. Mondta is valaki, talán Buddha: csak út van.

Dubi és Patkós régóta ismeri egymást, régóta barátok és munkáikkal régóta vesznek részt közös kiállításokon. Kapcsolatuk szilárdságáért két, némileg meglepő tényező felelős: 1. életük epizódjait egymástól igen messze, látótávolságon kívül élik meg, 2. művészetük differenciálásához pedig még a Budapest-Jereván, bocsánat, a Kecskemét-Kunsziget távolság sem elegendő. Tűz és víz. Mélység és magasság. Ösztön és öntudat. Valójában az oppozíciók teszik igazán elválaszthatatlanná őket, még ha a köztük lévő distancia, főleg a képek felületkezelésben, mintha fogatkozni látszana is az utóbbi időkben.

Patkós szisztematikusan rendezzi művészi világát, a keze ügyébe kerülő anyagot kellően feltérképezi, kiismeri. Összerak, összeszerkeszt, miközben hosszasan elidőz egy gyűrődés, egy szín, egy távoli jelentés fölött. Zászlókat tervez, máskor historikus ízű jeleket avagy letűnt idők figuráit kelti életre. A hagyomány, a létezés, a kultúra törvényeit rendezgeti. Tisztességben megöszült férfiak csomagolják így újra emlékeiket. Nem tévednek, ha Patkós képei közelében polgári aurát érzékelnek. Kéretik a polgári szónak politikamentes, komoly, de mégis könnyed, a játékosságot is magába foglaló jelentést tulajdonítani. Ha az irodalomból hoznám a példát, akkor Kosztolányi vagy Hrabal. A polgári eleganciához nem illik a kapkodás. A Patkós által preferált technika, a festett egyedi nyomat alapos szakmai, technikai előkészítést kíván, de fontos előzménynek tekinthetjük a nappali szendergéseket, a jóízű, kerti beszélgetéseket is - Patkós kertjében van Magyarország egyik legszebb s legbölcsebb jávorfája -, és mégis, hiába a hosszú érlelési időszak, a préhenger alól kikerülő kép mindig meglepetésekkel szolgál, mert az anyag hangulata, (polgári) tréfálkozó kedve megjósolhatatlan. Olyan ez, mint az örmény, bocsánat, az angol időjárás.

Hatásos lenne azzal folytatni, amit Patkós estére felépít, azt Dubi reggelre lerombolja. De ez nem így van. Az viszont igaz, amíg Patkós a kultúra megidőzésén, meghosszabbításán fáradozik, addig Dubi igyekszik elkerülni, nem belebonyolódni a felhalmozott emberi értékekbe. Az ő útja más. Hogy mondjunk valami támpontszerűt: az emocionális tartalmak reprodukálását veszi célba. Az emóciónak, az indulatnak nincsen teste, elmesélhető formája, ezért néhányan azon vannak, hogy mindenáron formát adjanak neki. Dubi Árpád is azon van. Meg- és kiismerhetetlen, ugyanakkor csodálatosan izgalmas terep ez. Itt nem előírás a tiszteletadás, ebben a decentralizált világban nincs hagyományos értelemben vett magasabb szempont, törvény, amely a szabályokat meghatározná. A grafikai léthez közelítő festmények,

illetve maguk a grafikák nem ismerik a posztmodern trendeknek való megfelelést, a közlendőket, hol örmény, bocsánat, absztrakt expresszionizmussal, hol informel szabadelvűséggel, hol monokróm meditációval juttatják kifejezésre.

Dubi saját mini kozmoszát, ha úgy tetszik, káoszát viszi vásárra. És ez bátorságra vall, hiszen az emberek többsége még a káosz gondolatától is irtózik. Dubi Árpád festményei helyettük is beismerő vallomást tesznek.

Talán szégyellnivaló bennünk, ami igazán örmény, emberi, esetleg azt, amit a kövektől, vizektől, égitestektől örököltünk?

(Térháló, Örmény Kulturális és Információs Központ, 2000. dec. 2-dec. 21.)

Élet és irodalom 2000/50